

2. Эдвард Антоний Леонард Войнилович. Воспоминания. Пер. с польского. Минск: Издание Минской римо-католической парафии св. Симона и Елены., 2007. – 380 с.
3. Снитко, А.К. Описание рукописного отдела и старопечатных книг библиотеки Минского церковного историко-археологического комитета / А.К.Снитко. – Минск: 1909. – 75 с.
4. Снитко, А.К. Описание рукописей и старопечатных книг в Слуцком (Минской губ.) Тройчанском монастыре / А. К. Снитко. – Санкт-Петербург : Типография Императорской Академии наук, 1911. – 23 с.
5. Минская старина: труды Минского церковного историко-археологического комитета. – Вып. 4: (Тройчанский архив) / Предисловие А. Снитко. – Мн., 1913.
6. Власов, Ю. Елизавета Никитична Власова-Снитко и её семья. [Электронный ресурс] / Ю. Власов // Проза.ру – крупнейший российский литературный портал– Режим доступа: <https://www.proza.ru/2015/12/05/2052>. – Дата доступа: 22.05.2018.
7. Касимова, Е.В. Коллекция Снитко А. К. / Е.В. Касимова, Латушкова Ю.П. // XIV Всерос. нумизмат.конф., С.-Петербург, Гатчина. 16–21 апр. 2007 г. : тез. докл. и сообщ. – СПб., 2007. – 335 с. : ил.

Бутко Андрій

**НУМІЗМАТИЧНА КОЛЕКЦІЯ СВІТЛОВОДСЬКОГО МІСЬКОГО
КРАЄЗНАВЧОГО МУЗЕЮ ЯК ДЖЕРЕЛО ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ
ГРОШОВОГО ОБІГУ ЗАДНІПРСЬКИХ МІСЦЬ ГЕТЬМАНЩИНИ**

**THE NUMISMATIC COLLECTION OF THE SVITLOVODSK
MUNICIPAL MUSEUM AS THE SOURCE OF THE STUDY OF HISTORY
OF MONETARY CIRCULATION OF ZADNIPRSKYI AREA OF
HETMANSCHYNA**

Нумізматичні матеріали, поряд із писемними, є важливими джерелами вивчення регіональних грошових відносин в Україні, зокрема, і в межах Гетьманщини в період з початку XVII до першої половини XVIII століття. Саме нумізматичні матеріали дають можливість пролити світло на особливості регіонального грошового обігу в аспектах тривалості використання населенням певних монет, їх масовості та ходіння монет різного, зокрема, іноземного походження. Важливим у цьому напрямку нам бачиться вивчення нумізматичного матеріалу Задніпських місць, який включено в науковий обіг.—Тому публікацію, присвячену розгляду нових

знахідок монет в зазначеному регіоні, ми вважаємо особливо актуальною та необхідною.

Метою дослідження є аналіз одиниць нумізматичного зібрання Світловодського міського краєзнавчого музею в контексті загальних проблем вивчення грошового обігу в межах території Задніпрських місць.

Дане дослідження базується на використанні нумізматичного матеріалу зібрання Світловодського міського краєзнавчого музею та відомостей документів (купчих записів) з прав власності на природні угіддя території Задніпрських місць Миргородського та Полтавського полків Гетьманщини, які також включають документи колишніх жителів Чигиринського полку.

Питання грошового обігу зазначеної території в історичній та краєзнавчій літературі не висвітлювалися, а зроблені місцевими краєзнавцями поодинокі описи нумізматичних джерел, що за місцем свого знаходження мають відношення до зазначеної території не розглядалися в контексті висвітлення грошового обігу [1, С. 110; 3].

Незначний нумізматичний матеріал для вивчення грошового обігу на території Задніпрських місць, що хронологічно відноситься до початку XVII – першої половини XVIII століть та за своїм походженням має відношення до вказаної території, знаходиться в музейному зібранні Світловодського міського краєзнавчого музею, приватних зібраннях місцевих любителів старовини. Монети як грошові та платіжні одиниці потрапляли на територію Задніпрських місць з людьми, що перебували в краї тимчасово (приходили на сезонні промисли) або переселялись сюди на постійне місце проживання з територій Правобережжя та Лівобережжя Дніпра. Також монети, теоретично, могли потрапляти в цей край з чумаками, козаками, під час військових походів кримських татар та турків. Як відомо, Гетьманщина своїх монет не карбувала, хоча відомі випадки карбування на її території фальшивих монет сусідніх держав. Тож незначний за кількістю нумізматичний матеріал, представлений монетами дрібних номіналів, за своїм походженням: джучидського, західноєвропейського (польсько-литовського, прибалтійського) та московського карбування.

За даними архівних документів (купчих записів) під час операцій, пов'язаних з процесами спадковості та грошових відносин купівлі-продажу природних угідь, господарських об'єктів на території Задніпрських місць, в період з початку XVII – до першої половини XVIII століття використовувалися монети Речі Посполитої в півтора рази частіше, ніж монети Московської держави. Причому, московські грошові одиниці та монети вперше застосовувались у даному випадку в 1699 році, а вдруге в 1727 році, та використовувались в подальшому; польські ж монети востаннє застосовувались в операціях, пов'язаних з процесами спадковості та грошових відносин купівлі-продажу в 1736 р. Тож деякий час (близько десяти років) застосовувались грошові одиниці обох карбувань.

Серед нумізматичного зібрання Світловодського міського краєзнавчого музею наявні монети дрібних номіналів періоду карбування до середини XVIII століття, зокрема: кримськотатарського походження – 6 штук (матеріал виготовлення: 3 шт. – срібло, період карбування: 1 шт. – середина XIV ст. – тоді це карбування Золотої Орди – джучидське карбування (Рис. 1.), 2 шт. – середина XVIII століття; 3 шт. – мідь, період чеканки: 1 шт. – кінець XIII ст., 2 шт. – невизначені монети); західноєвропейського – польсько-литовського походження – 5 шт. (матеріал виготовлення: 2 шт. – срібло, період чеканки: перша половина XVII ст., 3 шт. – мідь, період карбування: друга половина XVII ст.); західноєвропейського – прибалтійського походження – 1 шт. (Рис. 2.) (матеріал виготовлення: білон, період карбування: перша половина XVII ст.); російського походження – 19 шт. (матеріал виготовлення – мідь, період карбування: 1 шт. – середина XVII ст., 1 шт. – початок XVIII ст., 17 шт. – 30-ті – 50-ті роки XVIII ст.) (Рис. 3.).

На основі наявного в зібранні Світловодського міського краєзнавчого музею нумізматичного матеріалу, що за місцем знайдення відноситься до території Задніпрських місць Гетьманщини та має період карбування до середини XVIII століття, можна зробити наступні висновки: найбільша кількість одиниць – монети дрібного номіналу російського карбування з початку 30-х років – до середини XVIII століття; монети дрібного номіналу Речі Посполитої чекану XVII століття. Ці грошові знаки потрапили на територію Задніпрських місць завдяки сезонним працівникам або переселенцям з території Правобережної та Лівобережної України. Ці дані цілком корелюють з інформацією, наявною у документах з прав власності на задніпрські ґрунти Миргородського і Полтавського полків Гетьманщини (купчі записи), що свідчать про домінування у використанні місцевим населенням грошових одиниць польського походження та грошових знаків польського карбування в півтора рази частіше, ніж російського. Проте вже з першої половини XVIII століття ситуація змінилася: набагато частішим стало використання у якості платіжного засобу грошових одиниць російського походження та грошових знаків московського карбування.

Ілюстрації

Рис. 1.

Золота Орда, хан Узбек, данг 739 року Хіджри карбування Сараю [3, #199064].

Рис. 2.

Сучавська підробка прибалтійського соліда часів королеви Христини, що імітує 1640 рік.

Рис. 3.

Російська імперія, 5 копійок 1727 року.

Література

1. Караката М.М. Давнє минуле Андрусівки (Історія села). 50-річчю Радянської влади присвячується. – Київ, 1967. – 112 с.
2. Котляр М.Ф. Нариси історії обігу й лічби монет на Україні XIV – XVIII ст. – К.: Наук. думка, 1981. – 240 с.
3. Oriental Coins Database [Electronic resource]. Access Mode: <https://www.zeno.ru/showphoto.php?photo=199064>. – Title from screen. – Actuality: 09.06.2018.

Синчук Иван

МОНЕТЫ ИЗ РАСКОПОК НА БЫВШЕМ ОСТРОВЕ ЛОМЗЕ В Г. КАЛИНИНГРАДЕ В 2006 Г.

THE COINS FROM THE EXCAVATIONS ON THE FORMER LOMZE ISLAND IN KALININGRAD IN 2006

В 2006 г. во время охранных археологических раскопок на месте строительства этнографического и торгово-ремесленного центра «Рыбная